



efterskolerne værdier i hverdagen

Integrationsordfører  
Peter Skaarup  
Folketinget

Dato  
17/9 - 2009

**Kære Peter Skaarup**

På efterskolerne finder flygtninge- og indvandrerunge en indgang til det danske samfund. De oplever at være en del af et fællesskab med danske unge og de udvikler og styrker deres faglige kompetencer og muligheder for at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Nyheden om udbyttet af et efterskoleophold er nu nået bredt ud til forældrene. Derfor søger flere og flere etniske minoritetsforældre efterskolerne som en vej til at støtte op om deres børns uddannelse. Antallet af flygtninge- og indvandrerunge er fordoblet i de seneste år, men deres andel af efterskolernes samlede elevtal er fortsat for lav i forhold til Efterskoleforeningens målsætning om, at den skal være repræsentativ.

Den positive udvikling skyldes i høj grad muligheden for tilskud til efterskoleophold for økonomisk trængte flygtninge- og indvandrerfamilier – en stipendieordning oprettet på baggrund af satspuljemidler.

Vi ønsker fortsat at sikre de unge denne indgang til det danske samfund, men satspuljemidlerne slår ikke til i forhold til den øgede tilstrømning. Derfor søger vi om yderligere satspuljemidler til stipendier, så vi kan fortsætte den positive udvikling.

Vi vil i samme øjemed gerne invitere udvalget for udlændinge og integrationspolitik på besøg på en efterskole til en dialog om efterskolernes arbejde med bl.a. integration, det forpligtende fællesskab, folkeoplysning og aktivt medborgerskab.

Med venlig hilsen

Troels Borring  
Formand  
Direkte 58 59 83 22  
Mobil 21 79 24 10  
Tb@efterskoleforeningen.dk

Efterskoleforeningen

Efterskolernes Sekretariat  
Vartov  
Farvergade 27, H, 2.  
1463 København K

Tlf. 33 12 86 80

info@efterskoleforeningen.dk  
www.efterskoleforeningen.dk

Foreningens formand

Troels Borring  
Stationsvej 62  
5792 Årslev  
Tlf. 58 59 83 22  
Tb@efterskoleforeningen.dk

Sekretariatsleder  
Sophus Bang Nielsen



## **Ansøgning om satspuljemidler på Integrationsministeriets område**

Efterskoleforeningen  
Vartov, Farvergade 27 H, 2.  
1463 København K

Dato  
2. september 2009

Tlf. 33 12 86 80  
Fax 33 93 80 94

info@efterskoleforeningen.dk  
www.efterskole.dk  
www.efterskoleforeningen.dk

**Der er kommet godt skub i integrationsindsatsen på efterskolerne, men midlerne til stipendier er ved at slippe op med den konsekvens, at den nuværende positive udvikling risikerer at gå i stå.**

**Efterskoleforeningen ansøger derfor om en tillægsbevilling, så den nuværende positive udvikling kan fastholdes i 2010/11.**

### **Indsatsen hidtil**

I 2002 var andelen af flygtninge- og indvandrereløvere på efterskole blot ½ pct. Da Efterskoleforeningen har en målsætning om, at efterskolerne kan og skal bidrage til samfundets integrationsindsats, ansatte Efterskoleforeningen en integrationskonsulent, og opstillede et mål om at øge antallet og andelen af flygtninge- og indvandrerunge på efterskolerne. Indsatsen op til 2007 bestod primært i oplysningsarbejde overfor relevante parter - som f.eks. skolevejledere, tosprogs konsulenter, skoler med mange tosprogede etc. Trods stor velvilje forblev antallet af flygtninge- og indvandrerunge på efterskole beskedent.

I 2007/08 fik vi via satspuljemidlerne mulighed for at lancere et pilotprojekt med en række nye initiativer, hvor vi blandt andet oprettede en stipendieordning for 30 økonomisk trængte flygtninge- og indvandrerunge som tilskud til efterskoleophold. Vi kunne konstatere ordningens afgørende indflydelse og oplevede nu et gennembrud i arbejdet.

Ordningen fik bl.a. den effekt, at nu 'turde' vejledere for alvor at vejlede og oplyse etniske minoritetsfamilier om efterskoleophold, fordi de så en realistisk mulighed for, at familierne faktisk kunne få råd til at sende deres barn af sted. I 2008 søgte vi derfor og fik bevilget satspuljemidler til et treårigt projekt, hvor vi udvidede stipendieordningen til 200 flygtninge- og indvandrerunge i perioden 2008-2011.

Den senest konstaterbare udvikling er, at antallet af efterskoleelever med flygtninge- og indvandrebaggrund er fordoblet i forhold til 2007 og nu langt om længe overstiger 300 elever. Heraf er ca. 1/3 stipendiemodtagere. Tildelingen af stipendier ser ud til at have den afsmittende effekt, at også familier, der p.g.a. økonomiske forhold ikke kan komme i betragtning til stipendie, har fået øje på og vælger skoleformen.

### **Behovet for stipendier undervurderet**

Henvendelser og ansøgninger om stipendier har glædeligvis langt oversteget det forventede. Resultatet er, at vi ikke kan mødekomme behovet for økonomisk støtte indenfor den eksisterende bevilling.

Allerede på nuværende tidspunkt har vi afsat 175 af bevillingens i alt 200 stipendier. Vi forudser, at vi vil modtage omkring 200 ansøgninger til stipendier, alene for det kommende skoleår.

Derfor ansøger vi om en udvidelse af den økonomiske ramme til stipendier



med 2.8 mio. kr., idet efterspørgslen ikke kan imødekommes ved omprioritering af øvrige midler i bevillingen.

Vi håber meget, at vi får muligheden for at skabe flere gode resultater med de unge flygtninge- og indvandrere.

På Efterskoleforeningens vegne,

Sophus Bang Nielsen, sekretariatsleder

Maren Ottar Alstrup, projektleder



## Bilag om stipendieordningens udformning og efterskolens tilbud til flygtninge- og indvandrerelever

### Den nuværende stipendieordning

Efterskolestipendierne bevilges udelukkende til særligt økonomisk trængte familier, som ikke har andre muligheder for at dække udgifterne til et efterskoleophold. Eleverne visiteres af de kommunale UU centre til ordningen. Stipendieordningen er en tilskudsordning på ca. 19.000 kr. pr. elev – hvor familier, kommuner og efterskolerne selv bidrager til den resterende betaling. Vi har valgt denne model for at sikre alle parter motivation og aktive støtte til de unges ophold.

### Styrket til en ungdomsuddannelse

Efterskolerne er et helt særligt sted at integrere flygtninge- og indvandrereunge. Her udfordres de unge til at gå aktivt ind i et stærkt fællesskab, samtidig med at de bliver støttet i at fokusere på lektier og skole. Efterskolerne er, med forsker Noemi Katznelsons ord, et 'kompetencegivende åndehul'. På efterskolen skabes et miljø, hvor der er status i ikke blot at være en god kammerat men også i at være god til noget. De unge opfordres til og forpligtes på dagligt at tage ansvar for praktiske opgaver, skolearbejdet, fællesskabet og deres egen fremtid. Fordi skole og hjem smelter sammen i kostskolemiljøet sker dette både i og udenfor klasseværelset.

Demokratisk dannelse og aktivt medborgerskab indgår på denne måde i mange aspekter af efterskolehverdagen. De unge får skabt selvtillid, udvikler deres faglige og personlige potentialer, netværk og gode sociale kompetencer. De bliver således styrket socialt og fagligt i deres overgang fra grundskole til en ungdomsuddannelse.

### Effekten af efterskoleophold

Vi har gode resultater med flygtninge- og indvandrereunge på efterskoler. De nedenstående citater giver et glimt af nogle af de effekter de unges ophold har. Fra en undersøgelse forestået af Capacent Epinion i 2008 ved vi, at et efterskoleophold kan bidrage til at bryde negativ social arv, og at det øger gennemførelsesprocenten på ungdomsuddannelserne.

Det kan oplyses, at Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) for øjeblikket er i gang med en større evaluering af efterskolernes indsats på flygtninge- og indvandrereområdet.

*"Jeg er blevet meget bedre til engelsk og dansk og også mere selvstændig. Og så har jeg fået mange gode venner. Jeg havde set, hvordan det var en succes for min bror, der fik så gode karakterer, at han kunne komme på gymnasiet."*

- Hameed Latifi, elev, Horne Efterskole

*"Vores elever kommer i kontakt med unge med en anden baggrund. De unge indvandrere lærer meget om dansk kultur. Vi har tid til at snakke igennem med dem og skabe forståelse. Det er en kæmpe mulighed for at hjælpe med integrationen i Danmark."*

- Mark Bradford, lærer, Tommerup Efterskole



# Efterskolen 2009

Efterskoleforeningen  
Vartov, Farvergade 27 H, 2.  
1463 København K

Tlf. 33 12 86 80  
Fax 33 93 80 94

info@efterskoleforeningen.dk  
www.efterskole.dk  
www.efterskoleforeningen.dk

Dato  
17. september 2009

## 28.500 elever på efterskole

**Status:** 28.500 elever har påbegyndt et efterskoleophold august 2009. Elevtallet er siden år 2000 steget med 28 pct.

28.500 elever udgør 10,15 pct. af de 14-17 årige.

Efterskolernes rekrutteringsgrundlag er størst i 2010, men falder derefter. I 2015 er faldet 4 pct. på landsbasis og i 2020 8 pct. Det er især stort i regioner med særligt mange efterskoleelever så som Sydjylland (5 % i 2015, 11 % i 2020), Vestjylland (5 % i 2015 og 8 % i 2020) og størst i Nordjylland (9 % i 2015 og 14 % i 2020).

**Udfordring:** Hvis efterskolerne skal bevare nuværende elevtal skal de øge deres andel i de største og større byer betragteligt, samtidig med at efterskolernes andel i de mindre befolkede områder kun kan fastholdes på bekostning af elevtal i folkeskolen eller ved at tage elever fra andre efterskoler.

## 262 efterskoler i alt

**Status:** I skoleåret 2009/10 er 3 nye efterskoler kommet til, så antallet i alt er oppe på 262 skoler. Antallet af skoler er siden år 2000 steget med 12 pct. Siden år 2000 har 3 efterskoler indstillet deres virksomhed. Elevtalsvæksten er ikke mindst kommet, fordi skolernes gennemsnitlige størrelse er steget fra 96 til 109 i perioden.

**Udfordring:** Det bliver økonomisk (tilskudsmæssigt) sværere og sværere at være efterskole med under 80 elever. Det er vigtigt for skoleformens omdømme og forældrenes tillid fortsat at undgå, at elever kommer i klemme med uafsluttede prøveforløb etc. i forbindelse med skolers ophør.

## Større forældrebetaling fører til større forskelle skolerne imellem

**Status:** Eleverne betaler i skoleåret 2009/10 i gennemsnit knap 38.000 kr. for deres efterskoleophold, men på nogle skoler er gennemsnittet ca. 25.000 kr. og på andre mere end 50.000 kr.

Alle elever får statslig elevstøtte, men forældrenes egenbetaling er fra 2001/02 til i dag steget med 10 pct.

Ca. 42 pct. af alle får enten den maksimale eller den minimale statsstøtte. Især på skoler, hvor skolepengene ligger over gennemsnittet, bliver det sværere for lavindkomstfamilier at få råd til at vælge den pågældende skole, og der bliver større og større forskelle i elevsammensætningen skolerne imellem.

**Udfordring:** Hvordan sikres det, at ikke blot skoleformen, men også de enkelte efterskoler økonomisk set bliver et tilbud til alle?

## Efterskolen bidrager til, at flere uddannelsesressourcesvage elever får en ungdomsuddannelse

**Status:** Ca. en tredjedel af efterskolernes elever kommer fra hjem, hvor der kun er én forsørger, hvor familiens indkomstgrundlag er lavt og forældre-



nes uddannelsesniveau begrænset, ligesom familien ofte er omfattet af en social foranstaltning. Selv med denne overrepræsentation i forhold til folkeskolen af unge med såkaldt negativ social arv kan Capacent Epinion dokumentere, at et efterskoleophold i vid udstrækning fører til, at også unge med en sådan baggrund går i gang med og gennemfører en ungdomsuddannelse.

**Udfordring:** Uddannelsesressourcesvage unge kommer ofte fra hjem med kort planlægningshorisont og få økonomiske ressourcer. Hvordan sikres det, at de får et efterskoleophold?

### Flere flygtninge- og indvandrerelever

**Status:** Der er i skoleåret 2009/10 mere end 300 integrationselever på efterskolerne, og heraf har ca. 100, hvor familien har indkomster under 300.000 kr., fået stipendium til opholdet. Der er tale om en markant vækst i antallet af unge med anden etnisk baggrund, som får udbytte af efterskoleformens integrationspotentiale, men i forhold til væksten i efterskolerne elevtal er andelen med anden etnisk baggrund stadig meget lav.

**Udfordring:** En stor del af væksten i denne elevgruppe kan tilskrives midler til stipendier og opsøgende arbejde fra satspuljemidler. Der er aktuelt ikke midler til det forventede antal stipendier i 2010/11. Hvordan sikres det, at udviklingen ikke går i stå, fordi de særlige midler slipper op?

### Flere elever med indlæringsmæssige problemer

**Status:** Mellem 12 og 15 pct. af efterskolerne elevgruppe har så alvorlige indlæringsproblemer, at de kommunale PPR har anbefalet et efterskoleophold enten på en af specialefterskolerne eller som enkeltintegreret på de almene efterskoler. Antallet af specialefterskoler er tredoblet siden 1990, og elevvæksten tilskrives ikke mindst, at eleverne og deres forældre oplever det som en kvalitet at være i et pædagogisk miljø, hvor alle er fælles om indlæringsproblemer.

**Udfordring:** Efter den seneste kommunalreform er der i større omfang et kommunalt tilbud til elever med større indlæringsbehov. Endvidere betyder fremkomsten af STU, at der gradvist kommer tilbud til de elever, der ellers har gået typisk 2-3 år på efterskoler for unge med særlige behov. Hvordan sikres forældre med børn med indlæringsvanskeligheder et fortsat frit skolevalg?

### Flere elever med personlige og sociale problemer

**Status:** Der har altid på efterskolerne været unge, der var anbragt uden for eget hjem, som en frivillig foranstaltning (4-8 %) eller tvangsmæssigt (2-4 %). Hertil kommer en gruppe, hvor eleven eller elevens familie er omfattet af sociale foranstaltninger. Endelig er der også en stigende gruppe af unge med uerkendte / ikke diagnosticerede personlige problemer (fx spiseforstyrrelse / "ondt i livet"). For mange af disse unge er miljøskiftet en afgørende kvalitetsforbedring, men efterskolerne utilstrækkelige ressourcer til en forebyggende indsats - og skolernes ofte manglende kendskab til elevens "sociale bagage" - medfører ofte, at disse elever afbryder deres efterskoleophold i utide.

**Udfordring:** Hvordan løser efterskolerne opgaverne i forhold til disse elevgrupper uden at blive behandlings- / socialpædagogiske institutioner? Hvordan sikres det, at disse elevgrupper fortsat får mulighed for at bruge efterskolen som alternativ til institution og familiepleje og som en indgang til et bedre liv?



nes uddannelsesniveau begrænset, ligesom familien ofte er omfattet af en social foranstaltning. Selv med denne overrepræsentation i forhold til folkeskolen af unge med såkaldt negativ social arv kan Capacent Epinion dokumentere, at et efterskoleophold i vid udstrækning fører til, at også unge med en sådan baggrund går i gang med og gennemfører en ungdomsuddannelse.

**Udfordring:** Uddannelsesressourcesvage unge kommer ofte fra hjem med kort planlægningshorisont og få økonomiske ressourcer. Hvordan sikres det, at de får et efterskoleophold?

### Flere flygtninge- og indvandreerelever

**Status:** Der er i skoleåret 2009/10 mere end 300 integrations elever på efterskolerne, og heraf har ca. 100, hvor familien har indkomster under 300.000 kr., fået stipendium til opholdet. Der er tale om en markant vækst i antallet af unge med anden etnisk baggrund, som får udbytte af efterskoleformens integrationspotentialer, men i forhold til væksten i efterskolenes elevtal er andelen med anden etnisk baggrund stadig meget lav.

**Udfordring:** En stor del af væksten i denne elevgruppe kan tilskrives midler til stipendier og opsøgende arbejde fra satspuljemidler. Der er aktuelt ikke midler til det forventede antal stipendier i 2010/11. Hvordan sikres det, at udviklingen ikke går i stå, fordi de særlige midler slipper op?

### Flere elever med indlæringsmæssige problemer

**Status:** Mellem 12 og 15 pct. af efterskolenes elevgruppe har så alvorlige indlæringsproblemer, at de kommunale PPR har anbefalet et efterskoleophold enten på en af specialefterskolerne eller som enkeltintegreret på de almene efterskoler. Antallet af specialefterskoler er tredoblet siden 1990, og elevvæksten tilskrives ikke mindst, at eleverne og deres forældre oplever det som en kvalitet at være i et pædagogisk miljø, hvor alle er fælles om indlæringsproblemer.

**Udfordring:** Efter den seneste kommunalreform er der i større omfang et kommunalt tilbud til elever med større indlæringsbehov. Endvidere betyder fremkomsten af STU, at der gradvist kommer tilbud til de elever, der ellers har gået typisk 2-3 år på efterskoler for unge med særlige behov. Hvordan sikres forældre med børn med indlæringsvanskeligheder et fortsat frit skolevalg?

### Flere elever med personlige og sociale problemer

**Status:** Der har altid på efterskolerne været unge, der var anbragt uden for eget hjem, som en frivillig foranstaltning (4-8 %) eller tvangsmæssigt (2-4 %). Hertil kommer en gruppe, hvor eleven eller elevens familie er omfattet af sociale foranstaltninger. Endelig er der også en stigende gruppe af unge med uerkendte / ikke diagnosticerede personlige problemer (fx spiseforstyrrelse / "ondt i livet"). For mange af disse unge er miljøskiftet en afgørende kvalitetsforbedring, men efterskolenes utilstrækkelige ressourcer til en forebyggende indsats - og skolernes ofte manglende kendskab til elevens "sociale bagage" - medfører ofte, at disse elever afbryder deres efterskoleophold i utide.

**Udfordring:** Hvordan løser efterskolerne opgaverne i forhold til disse elevgrupper uden at blive behandlings- / socialpædagogiske institutioner? Hvordan sikres det, at disse elevgrupper fortsat får mulighed for at bruge efterskolen som alternativ til institution og familiepleje og som en indgang til et bedre liv?